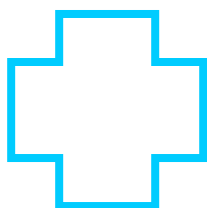

Dialog s ostatními náboženstvími: františkánská cesta

Učební list 15

Obsah

Dialog s jinými náboženstvími: františkánská cesta

Z pramenů

Proč si František vážil spisů lidstva

A. Úvod

B. Přehled

C. Informace

1. Dialog: Vysvětlení pojmu a zásadní pravidla

1.1 Vysvětlení pojmu

1.2 Předpoklad

1.3 Cíle

1.4 Naléhavost dialogu

1.5 Zjevení

2. Křesťanství a jiná náboženství

2.1 Vatikánský koncil

2.2 Po koncilu

3. Teologické tendence

3.1 Dialektická teologie

3.2 Teologie naplnění

3.3 Teologie bezejmenného (anonymního) křesťanství

3.4 Teologie kristologie Logosu

4. Dialog v každodenním životě

4.1 Dialog na společenském poli

4.2. Setkávání k dialogu

5. Františkánský dialog

5.1 Dialog z dynamiky modlitby

5.2 Být poddán každému stvoření

5.3 Být sám sebou

5.4 Uprostřed mezi nimi

5.5 Chopit se iniciativy

5.6 Důvěřovat druhým

5.7 Působit životem a slovem

5.8 Pracovat společně

5.9 Spíše chápat, než být pochopen

5.10 Jako nástroj míru

D. Cvičení

E. Praktické využití

F. Odkazy na literaturu

Proč si František vážil spisů lidstva

*Je známo, že František z úcty ke svatým
jménům Boha a Ježíše Krista sbíral útržky
napsaných textů z prachu a odnášel je na čisté
místo.*

*Když se kdysi jeden bratr Františka zeptal,
proč tak horlivě sbírá také spisy pohanů a ty,
na nichž není jméno Páně, odpověděl
mu: "Protože se tam nacházejí písmena,
z nichž se slavné jméno Páně dá složit. Rovněž
dobro, které tam nacházíme nepatří pohanům
ani žádnému člověku, nýbrž jedinému Bohu,
jemuž všechno dobré náleží.,,*

(Podle LM 9,8 a 1 Cel 82)

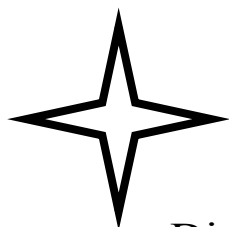

Vliv různých náboženství na život lidí

Různá náboženství jsou zde stále a každé z nich svým způsobem ovlivňovalo život lidí. V dávných dobách nebyla mezi těmito náboženstvími konfrontace, pokud šlo o nauku. V katolické církvi tomu bylo jinak. Ta se považovala za jedinou a pravou cestu ke spáse a toto chápání sebe samé určovalo její vztah k jiným náboženstvím. Proto též věřila, že stoupenci jiných náboženství mohou být zachráněni jen tehdy, když se stanou křesťany. Prvním cílem křesťanské misie proto bylo obrácení. Časem však si začala nárokovat odpovědnost za spásu celého světa také jiná světová náboženství. Z toho důvodu vznikala rostoucí konfrontace.

Světový náboženský parlament v Chicagu 1892 se snažil svolat zástupce všech náboženství, podpořit vzájemné porozumění a pěstovat ducha partnerství mezi světovými náboženstvími. To dalo silný impuls k mezináboženskému dialogu. Druhý vatikánský koncil uznal jiná náboženství jako legitimní cesty ke spáse a tím otevřel cestu k dialogu s hlavními světovými náboženstvími. V nově pochopeném vztahu k jiným náboženstvím mluví nyní církev o stopách působení Ducha svatého také v jiných náboženstvích. V Božím vtělení byla objevena zásada chování Boha vůči lidstvu a z toho byly vyvozeny nové závěry pro vzájemný vztah náboženství. Pro františkánské lidi je František trvalým vzorem. Jeho setkání se sultánem je podnes platným modelem dialogu se vzájemným respektem mezi věřícími různého původu.

Dialog jako zásada

„Dialogové smýšlení a chování“ nebylo v době sv. Františka známé. Proto je vhodné nejdříve vysvětlit, co to je „dialogové smýšlení“.

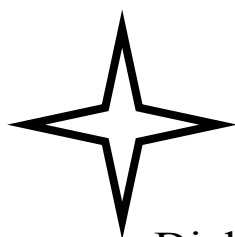
Druhá část představí dialog, jak je veden mezi křesťany a jinými náboženstvími po stránce teologické a praktické.

Kvůli obratu, který to znamená, musíme se nejdříve obrátit s otázkou na Druhý vatikánský koncil. Potom představíme některé teologické snahy posledních let, abychom viděli dialog v každodenním životě.

Poslední část obsahuje františkánské desatero pro dialog.

Informace

C

Dialog: Vysvětlení pojmu a zásadní pravidla

1

Vysvětlení pojmu

1.1

Dialog je vzájemná pokračující komunikace na úrovních vztahů, idejí, jednání, zkušeností a mlčenlivého naslouchání Božímu hlasu. Klíčové pojmy mají velký význam a je nutné je vyložit.

- * **Vzájemný:** Dialog je rozmluva mezi dvěma nebo více osobami nebo stranami, které se vzájemně respektují a uznávají.
- * **Pokračující:** Dialog chce vyvolat proces růstu, tj. má se dosahovat vyššího a zralejšího stupně.
- * **Komunikace:** V dialogu se rozdělujeme a podílíme, je to dávání i přijímání.
- * **Úroveň vztahu:** Dialog znamená být jeden k druhému obrácen a na druhého odkázán.
- * **Úroveň idejí:** Dialog je sdílení vědomostí, názorů na život a na chápání světa.
- * **Úroveň jednání:** Dialog je činnost, je to spolupráce.
- * **Úroveň zkušeností:** Dialog je výměna zkušeností v rozličných oblastech hospodářských, politických, etnických, zeměpisných, společenských, kulturních a náboženských.
- * **Úroveň mlčenlivého naslouchání:** Dialog je proces, který se může rozvinout jen v otevřenosti a ve vzájemném naslouchání. Předpokládá se mlčení, abychom v sobě vnímali působení Ducha svatého. Teprve to nám umožňuje vzájemně se chápat a poznávat lásku toho druhého, a to i beze slov.

Dialog je putování ve velké pokoře a s úmyslem dosáhnout porozumění mezi lidmi. Dialog neexistuje bez pokory a lásky. Musíme se smířit s tím, že existuje mnoho náboženství a že každé z nich má svůj názor na svět. Z pochopení sebe samých mohou všechna náboženství přispět k lepšímu vzájemnému pochopení. Uvedeme zde hlavní skupiny náboženství:

1. Židovství, křesťanství a islám
2. Konfucianismus, buddhismus, taoismus, šintoismus
3. Hinduismus, džainismus, sikhismus, zoroastrismus
4. Původní náboženství Afriky a Ameriky
5. Nové kultury a náboženství.

Předpoklady

1.2

Opravdový dialog předpokládá, že každý z účastníků dialogu ostatní respektuje a váží si mínění druhých takového, jaké je. Dialog rovněž předpokládá, že vidíme úlohy a plány společných zájmů, využíváme možnosti vzájemné výměny a hledáme cesty k setkávání. Dialog hodný toho jména může nastat jen tehdy, když se koná na jedné úrovni, kde není přednosti ani podřízení. Také tam nemůže být nárok, že už předem nám patří větší část „pravdy“. Smysluplný dialog žije podstatně ze stejného postavení, z respektující tolerance vůči odlišným přesvědčením, hlediskům a jiné životní praxi a z totální připravenosti jednak dávat a jednak přijímat.

Cíle

1.3

Cílem dialogu je zlepšení vzájemného pochopení a mezilidských vztahů. Dialog může mít více cílů, např. abychom se lépe pochopili, abychom se jeden od druhého něco naučili, abychom společně pracovali atd. Cíl dialogu je tak starý jako dialog sám. Nejzřetelněji ho pěstoval Sokrates. V boji proti škodlivému vlivu sofistů (= škola filosofie, která zdánlivou logikou přiváděla mnoho lidí k omylům) je začal Sokrates otázkami zaplétat do rozhovorů. Chtěl tím dosáhnout, aby i oni mohli dospět k pravdě. Zajímalo ho jenom to, aby jasně osvětlil pravdu a ne to, aby měl lepší důkazy než druzí nebo aby druhé obrátil na své přesvědčení. Jeho snahu o dialog lze chápat jako pokorné hledání pravdy. Dialog by neměl mít ani dnes jiný cíl, než pokorné hledání pravdy.

Dialog je dnes naléhavý z mnoha důvodů. Potřeba dialogu vychází už ze samotné *vnitřní podstaty lidské osoby*. Jakkoli se v mnoha zemích šlape po lidské důstojnosti, přece vzrostlo i vědomí, že to je nespravedlivá věc. Z toho roste požadavek respektovat lidskou svobodu. Přejeme si a při tom očekáváme, že náboženství se má vyjadřovat i představovat lidským způsobem. Nikdy se nikomu nesmí vnučovat. Tato přání a očekávání se mohou splnit jen postojem dialogu.

Dialog je nutný rovněž pro *dějinný ráz* člověka. Ještě nikdy si člověk neuvědomoval, jak je jeho růst ve všech oblastech vázán na čas, jak se vyvíjí a postupně pokračuje. Tomu se nemůže vyhnout ani náboženství. Mohli bychom říci, že si náboženství uvědomují svůj dějinami podmíněný vývoj. Netrvají na překonaných věroučných výrocích, např. že vlastní celou pravdu, že představují jedinou cestu spásy a pod. Není-li celá pravda danou dějinnou veličinou, pak se všechna náboženství musí vydat na cestu pokorného hledání pravdy. A touto cestou je dialog.

Nutný dialog vychází z toho, co bychom mohli nazvat *globalizace*. Naše země se stala „velikou vesnicí“, hlavně tím, že se dá snadno cestovat a vzájemně se dorozumívát na velké vzdálenosti prostřednictvím sdělovacích prostředků. Po prvé v dějinách máme jediné světové dějiny, protože všichni tvoříme velkou jednotu.

Na druhé straně to přineslo nové problémy. Dnes potkáváme stále a všude lidi, kteří patří k jiné kultuře, k jinému náboženství a mají jiný názor na svět. Toto existenciální a intelektuální vzájemné sblížení vedlo ke ztrátám mnohého z vlastní tradice. Přesto jsou všichni vyzýváni vytvářet porozumění mezi osobami, národy a kulturami, které by bralo ohled na důstojnost osoby a na její svobodu. Právě dialog je prostředkem, jehož pomocí by se tento úkol dal splnit.

S globalizací souvisí *pluralismus*. Pravou podstatu pluralismu jsme schopni pochopit teprve dnes. Z toho vychází další nutnost vstupovat do dialogu: Pluralismus jako fakt existoval stále, ale dnes se stal samostatnou hodnotou. Až donedávna jsme rozhodně neměli zájem pluralismus připouštět. Zdůvodňovalo se to velice zjednodušeným vykládem principu neodporování. To znamená: Existují-li různá stanoviska (názory na svět, náboženství a pod.) musejí se hodnotit jako navzájem si odporující alternativy. Potom je třeba se pro některé stanovisko rozhodnout, protože všechna nemohou být stejně správná, jestliže mají vzájemně si odporující názory.

Dnes považujeme takové smýšlení „buď-anebo“ v oblasti filosofie nebo teologie za falešné. Náboženství nejsou pouze navzájem si protirečící alternativy, protože mají různá východiska; nelze je ani vzájemně srovnávat, protože jejich názory nejsou usazeny na stejné úrovni. Pluralismus se jeví jako výraz nesmírně mnohotvárné skutečnosti, kterou musíme všichni přijmout. Dnes už nejde o to vymezovat a popírat, nýbrž poznávat a cenit si. Dialog je proto naléhavě potřebným prostředkem, aby se nastolil mír a soulad uvnitř pluralitního světa.

Tyto skutečnosti změnily chápání pravdy. Pravda sama o sobě může být jednoduší jako jediná skála. Avšak poznání a pochopení pravdy se strany lidí není nikdy dokonalé a úplné. Indická tradice nabízí chápání pravdy, které je vstřícné k situaci našeho dnešního pluralitního světa. Abychom o tom mohli debatovat, chtěli bychom zde toto indické chápání pravdy představit.

Pro Indu je pravda bod, ke kterému se různá náboženství a filosofie snaží přiblížit. Není to něco, co bychom v určité chvíli mohli plně vlastnit. Dokud je člověk člověkem, totiž konečným a omezeným tvorem, jeho usilování o pravdu se může přirovnat k cestě k určitému bodu, ve kterém se všechny paprsky protínají a setkávají. V tomto ústředním

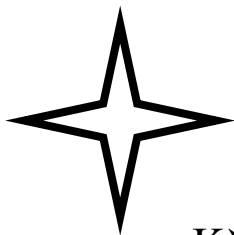
bodě nepochybně lze plnost pravdy nalézt, ale různé filosofie a náboženství jsou teprve na cestě k němu. Jedna může mít delší cestu do středu než druhá. Bylo by proto lépe říkat: Všechny se na pravdě podílí, nejsou však dokonale pravdivé. Všechny mají nedostatky, ale nejsou v nich jen nedostatky. Náboženská pravda by podle toho měla podstatně dialektickou povahu: Ať už náboženství vyhlásilo cokoli, stále ještě zůstává mnohem více, co říci; cokoliv se dosud tvrdilo, musí se novým tvrzením opravit. Každý se může vyvíjet a kráčet směrem k větší míře pravdy. Cestou k tomu je zřejmě dialog. Zde se musíme zmínit o *množství informací*, které je díky elektronickým prostředkům a spojovacím sítím téměř bezbřehé. Jsme do těchto sítí zaplétáni stále více. Dává to dosud netušené možnosti globální komunikace, ale zároveň to umožňuje nebezpečnou a mnohotvárnou manipulaci. Neustálá reklama se stává moderním svůdcem. Probouzejí se potřeby a nabízí se nezkalené štěstí. V neomezeném soutěžení je místo pro všechno, také pro ideologickou a politickou propagandu, jakož i pro náboženskou indoktrinaci.¹ Nepřehledné množství informací bez etických pravidel zaplavuje lidi a má vliv na jejich hodnotové představy, postoje a přesvědčení. V popředí stojí prospěch, ne pravda. Tuto nadměrnou nabídku informací musíme stále třídit, analyzovat a reagovat na ni v kritickém dialogu s hromadnými sdělovacími prostředky.

Zjevení

1.5

Nyní vyvstává důležitá otázka: Je pravda, že člověk sám ze sebe se nikdy nemůže zmocnit celé pravdy, ale přece není odkázán jen sám na sebe. Co když se zjeví Bůh? Není pochyby, že Bůh se může zjevit. To ovšem vyvolává další otázky: Co znamená zjevení? Myslí se tím pouze pravdy, které lze vyjádřit slovy nebo také uvědomění si Boží přítomnosti v nás? Kdo má to pravé Boží zjevení, když se nejedno náboženství prohlašuje za zjevené náboženství? Jak se ujistíme, že ten, kdo přijal určitou tradici, ji také správně pochopil a beze změny ji dále odevzdával? Nemusí být Boží zjevení také nutně nedokonalé, když přece člověk, který je přijímá a dále odevzdává, je nedokonalý? Tyto a další otázky mají ještě větší váhu, když si uvědomíme, že my sami jsme bytostí historicky podmíněné a že všechna náboženství a tradice mají svůj podíl na omylech a chybách. Vědecké výzkumy, např. psychologické, upozorňují na skutečnost, že každý člověk a každá skupina lidí vnímá a chápe svět - ale také zjevení - v pojmech, které procházejí filtrem vlastní kultury i dané situace a jsou jimi formovány. To nás nutí k závěru: I když zjevení existuje, (o tom vůbec nepochybujeme), musíme - máme-li je rozeznat - zůstat v dialogu se všemi kulturami, tradicemi a náboženstvími.

¹ Ovlivňování myšlení a jednání dalekosáhlým vyloučením svobody jednotlivce.

Církev nebyla vždy církví dialogu. Historické neschopnosti dialogu v církvi musíme dokonce litovat. Na základě nesprávných teologických náhledů odmítala církev uznávat jiná náboženství jako cesty ke spáse., A často pohrdavě přehlížela náboženské tradice lidí, ke kterým přišla. Byli nuceni nechat se pokřtít a byla jim vnucována jednostranná západní podoba křesťanství.

Jak to vypadá dnes? Jak chápeme misie my dnes? Jak chápou své misijní poslání jiná náboženství? K objasnění těchto otázek je potřebný dialog. Musíme dospět ke vzájemnému dorozumění. Jinak se nesmíme divit, když ostatní náboženství budou nám, křesťanům, bránit vstupovat na jejich území.

Máme různé teologické směry; které z nich nám objasňují, jak církev chápe sebe samu a jak chápe jiná náboženství?

Druhý vatikánský koncil

2.1

Druhý vatikánský koncil (1965) znamená epochální obrat v setkávání církve s kulturami a náboženstvími. Musíme si proto nejdříve připomenout učení koncilu. „*Pokud vím, je to po prvé v dějinách církve, že koncil tak slavnostním způsobem stanoví zásady, týkající se nekřesťanských náboženství*“ (Kardinál Bea).

Rovněž poprvé v dějinách skládá církev počet ze své povinnosti vstoupit do dialogu s příslušníky jiných světových náboženství.

Uvedeme několik základních bodů učení druhého vatikánského koncilu, které mají vztah k jiným náboženstvím:

- * Koncil zdůrazňuje možnost a všeobecnost spásy (LG 16) Bůh „*chce, aby všichni lidé byli spaseni*“ (1 Tim 2,4).
- * Nikdo však nebude zachráněn bez Krista. V nikom jiném není spásy (srov. Sk 4,12), protože Kristus dokonale zjevuje Otce a je jediným prostředníkem mezi Bohem a lidmi (srov. 1 Tim 2,5). V něm a skrze něho je všechno stvořeno (srov. 1 Kor 8,6; 1 Kol 1,16) a jeho světlo osvěcuje každého člověka (srov. J 1,16).
- * Koncil uznává, že v jiných náboženstvích jsou mnohé kladné hodnoty, jako pravda, dobrota, milost a svatost (Nae 2).
- * V návaznosti na učení církevních otců považuje koncil tyto kladné hodnoty za jakousi skrytou Boží přítomnost, za „zárodky Slova“ (AG 11) a za plody Ducha. Tyto hodnoty jsou v určitém smyslu přípravou na evangelium (LG 16, AG 3), cestou, která vede ke Kristu, v němž je všechno sjednoceno. Své dokonalosti dosáhnou jednotlivá náboženství v křesťanství.

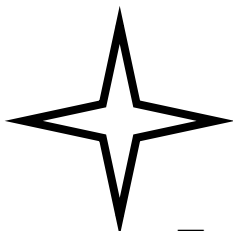
* Mezi jiným se zdůrazňuje, že církev je „všeobecný nástroj spásy“ (UR 3) a „všeobecná svátost spásy“ (LG 48).

Podle koncilového učení můžeme ostatní náboženství považovat za cestu ke spáse podle Božího plánu (srov. LG 16). Avšak ve srovnání s křesťanstvím, dokonalým a všeobecným prostředkem spásy, jsou pouze prostředku mimořádnými a nedokonalými.

Po koncilu

2.2

Můžeme se ptát, zda ustanovení koncilu nezaostávají za postojem svatého Františka. Pro křesťany, kteří se zcela konkrétně stýkají s příslušníky jiných náboženství, je to pravděpodobně málo, a pro příslušníky jiných náboženství je to příliš málo zcela určitě. V praxi se musíme rozhodně odvážit dál a pokoušet se o nové úvahy, možná dokonce vytvářet nové hypotézy, abychom se více přiblížili pravdě. Rozhodně však můžeme konstatovat, že koncil přestává chápat církev jako jedinou cestu ku spáse.² Církev vychází ze svého uzavřeného kruhu, méně se soustřeďuje na sebe a obrací se k druhým. Oficiální chápání církve udělalo veliký krok dopředu. Na úrovni teologické i praktické je však třeba udělat ještě další kroky.

Teologické tendence

3

Novější teologické snahy se odpoutávají od církevních stanovisek minulosti a soustřeďují se především na Krista: na napětí mezi všeobecností spásy a Kristovou jedinečností.

Dialektická teologie

3.1

Podle této teologie protestanského původu stojí křesťanské zjevení a náboženství proti sobě jako nepřekročitelné protiklady. Zjevení pochází „shůry“, od Boha, náboženství pocházejí „zezdola“, je to lidské úsilí, které se chce Boha zmocnit. Křesťanství je absolutně jedinečné. Stojí v dialektickém protikladu vůči všem náboženstvím

² Chápání církve

a představuje radikální rozchod se všemi lidskými a náboženskými tradicemi. Proto je opravdový dialog s ostatními náboženstvími nemožný. Zástupci dialektické teologie byli hlavně Karel Barth a Hendrik Krämer. Vyrostla na evropské půdě a nepředcházely jí žádné konkrétní zkušenosti s jinými náboženstvími.

Teologie naplnění

3.2

Teologie naplnění má ve srovnání s dialektickou teologií mnohem propracovanější a tolerantnější postoj k jiným náboženstvím. Podle této teologie je křesťanství naplněním ostatních náboženství. Odpovídá touhám náboženského člověka, které se podle Božího plánu projevují v různých náboženstvích ve světě.

Podle teologie naplnění jiná náboženství již obsahují to, co hledají. V Božím plánu jim patří určitá úloha neboli určitá pozitivní hodnota, protože jsou na cestě k naplnění.

Každý upřímně náboženský člověk bude proto zachráněn Kristem, který do hloubi srdcí vkládá „semena svého slova“.

Nemá to však znamenat, že jiná náboženství mají stejnou spásnou hodnotu jako křesťanství. Jiná náboženství mají v Božím plánu jen přípravnou funkci. Představují „přípravu na evangelium“. Jsou určena k tomu, aby se vytratila po vystoupení křesťanství, které je jejich pokračováním a naplněním.

Tato teologie byla velice úspěšná ve dvacátých a třicátých letech v Indii. Její zástupci ji rozvíjeli s ohledem na křesťansko–hinduistický dialog. Nejznámější z nich jsou John Nicol Farquhar a Pierre Johannes. Západní teologové, mezi jinými Henri de Lubac a Hans Urs von Balthasar, velmi podporovali teologii naplnění. Tato teologie byla uznána také v dokumentech II. vatikánského koncilu, i když ne výslovně, ale ve vztahu k patristické teologii o „semenech slova“, která považuje křesťanství za korunu a naplnění všech světových náboženství.

Teologie anonymního křesťanství

3.3

Teologie naplnění připravila cestu k vypracování „teologie přítomnosti křesťanství ve světových náboženstvích“, která se též nazývá „teologií anonymního křesťanství“.

Tato teorie se vyvinula nejprve v Indii v souvislosti s dialogem mezi náboženstvími.

Její zástupcem je Raimondo Panikkar. Jedna jeho kniha má velmi příznačný titul:

„Skrytý Kristus hinduismu“. Panikkarovy názory sdíleli mnozí významní teologové jako Karl Rahner a Robert Schlette.

Základní téze tohoto pokusu je tato: Spásonosná Kristova milost nepřichází jen ke každému jednotlivému člověku, který hledá Boha. Spásnou hodnotu musíme přiznat také jednotlivým náboženstvím jako takovým, kterým je třeba přiznat jistou spásnou hodnotu v jejich vlastnostech jako institucí a historických jevů. Nestačí proto přiznávat jednotlivým náboženstvím roli „přípravy na evangelium“ (teologie naplnění), ale musíme uznat, že tato náboženství plnila a plní i dnes spásonosnou funkci.

Všem lidem přináší spásu Kristus, ale, jak upřesňují teologové tohoto nového pokusu, jsou zachraňováni v náboženstvích a skrze náboženství, která vyznávají. Ještě i dnes působí Kristus skrytým způsobem ve světových náboženstvích. Dobrý buddhista stenež jako dobrý hinduista jsou „anonymními křesťany“ (Rahner). Jsou prostředkem spásy pro všechny, kdo je vyznávají.

Podle této teorie proto nesmíme oddělovat jednotlivce od náboženství, k němuž patří. Posvěcující milost nezasahuje konkrétně izolovanou osobu, bez návazností, ale zasahuje jí normálně, v rámci její historické podmíněnosti, v její celkové společensko–kulturní situaci, v její příslušnosti k určitému konkrétnímu náboženství s jeho praktikami a obřady. Člověk je náboženský uvnitř svého náboženství. „Semena slova“, o nichž hovoří koncil, nebyla zasetá pouze do hlubin srdcí jednotlivců, nýbrž také do náboženských tradic, které udržují (srov.LG 17).

Dalo by se namítat: Jaký význam zůstává v takové teorii pro misijní úlohu církve, když nezpochybňuje spásu jednotlivce a nepopírá spásonosnou hodnotu jiných náboženství ? Když k dosažení spásy stačí být dobrým buddhistou nebo pro hinduistu být dobrým hinduistou, proč by misionář nebo misionářka měli mít právo znepokojovat lidi, kteří jednájí v dobré víře a také tak oprávněně mohou jednat?

Odpověď zní: Teologie anonymního křesťanství nezpochybňuje ve skutečnosti přední místo nebo spíše výhody křesťanství ve srovnání s příslušníky jiných náboženství. Také nepopírá misionářskou úlohu církve. Nekřesťané neznají Krista v osobě Ježíše z Nazareta; neznají jeho evangelium, jsou však zachráněni v Kristu „svátostí setkání Boha s lidstvem“. Přesněji řečeno: jsou zachráněni „v tajemství Kristově“. Toto tajemství Kristovo je obsaženo i v jiných náboženstvích, i když je plně zjeveno pouze v křesťanství prostřednictvím církve. Zakoušení Kristova tajemství (které mají nekřesťané obsaženo ve svém náboženství) je jedna věc a uznání tohoto tajemství v Ježíši z Nazareta je věc druhá. Ta první zkušenost je podmínkou spásy, zatímco ta druhá je výhodou křesťanů. Nebo, jak tvrdí Schlette: Být zachráněný příslušností k jiným náboženstvím je častější cesta, zatímco křesťanství představuje mimořádný prostředek spásy.

Toto se může mnohým lidem jevit jako pohoršující, ale podle statistik má Schlette pravdu. Úlohou církve tedy je probouzet u příslušníků jiných náboženství jasné vědomí toho, co už nevysloveně (implicitně) mají, aby jim ulehčili přechod od implicitní zkušenosti Krista k výslovnému (explicitnímu) a úplnému uznání tohoto tajemství Božího vtělení v Ježíši.

Zásluhou této teologie „přítomnosti Kristova tajemství“ ve světových náboženstvích je prohloubení vnitřního vztahu mezi všeobecností spásy a jedinečným charakterem Kristova vykoupení. Přece však vyvolává určitou bezradnost :

- Nevysvětluje nutnou a trvalou souvislost mezi kosmickým Kristem, který je „všechno ve všem“ (1Kor 15,28) a Kristem dějin, k němuž směřuje náš křest.
- „Obrácení“ se podle této teorie redukuje na nějaký druh přechodu z anonymity k jasnému vyjádření, na odhalení toho, co bylo v ostatních náboženstvích dosud „zahalené“ a skryté. Z tohoto pohledu by misie nebyla nic jiného než uvědomění si toho, čím už člověk neuvědoměle je.

Pokud to souhlasí, v čem je potom novost Božího zjevení v Ježíši ? Není snad obrácení podle Písma spíše obratem, změnou, zcela novým životem, opravdovým rozchodem s minulostí?

Tato teologie zachovává Kristovu jedinečnost. Domnívá se však, že západní křesťanství doposud plně nepochopilo, co všechno tato jedinečnost znamená.

Kristologie Logu, jak ji učí Ind Anil Sequeira, vychází z výkladu Krista v evangeliu Janově. Kristus je tam označen jako „Logos“ (= Slovo), jako Slovo vůbec. Je popisován v mnohem všeobecnějších výrazech, než je zvykem. Jan mluví o věčném Bytí, které má hluboký vztah k Bohu, má účast na stvořitelském konání a potom přijímá lidské podmínky.

Všechno, co je, je skrze něho. Všechno, co se děje, má v něm svůj pramen.

Na světě není nic, co by nemuselo věčnému Logu děkovat za své „bytí“ a „vznikání“.

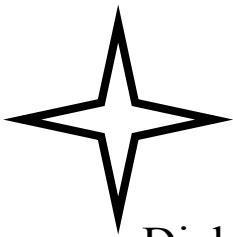
Všechno, co víme a chápeme, ať už o Bohu nebo o člověku, o světě a životě, o starosti a štěstí, o milosti a vykoupení – vůbec každá pravda je darem tohoto Logu lidstvu.

Rovněž všechen růst a každý vývoj, který dnes můžeme pozorovat, jsou koneckonců darem Logu.

Dále si teorie klade otázku, co míníme „vtělením Logu“. Dospívá k těmto vyhlášením:

- Slovo se podřizuje omezenosti, dějinnosti, vázanosti, podmínkám světa ... To však znamená, že vtělený Logos nemůže být univerzální stejným způsobem jako věčný Logos. Ve vtělení Logu se nevyčerpává celá skutečnost a pravda. Z toho plyne, že křesťanství ve své historické podobě si nemůže nárokovat plnost pravdy a zjevení. Jako ostatní náboženství je křesťanství na cestě ke středu, k věčnému Logu.
- Vtělení Logu je vzorným příkladem naší lidské religiosity. Jako se Ježíš svou smrtí a vzkříšením stal „Kristem“, tak také celé lidstvo, dokonce celý vesmír, je určen ke „kristifikaci“, k tomu stát se Kristem. Tato kristifikace bude opravdovým vykoupením člověka a kosmu. Vykoupení není jen vykoupením „z něčeho“, nýbrž i vykoupením „k něčemu“, nejen vykoupením z hříchu, ale k plnosti života v Bohu. Když řekneme Kristus, máme na mysli tuto plnost života v Bohu. K této plnosti jsou povoláni všichni lidé i celé tvorstvo (srov. Řím 8, 18-23). Všichni musí být jednou jako Kristus. Proto se dá říci, že Kristus představuje podstatu (Wesen) a cíl všeho, co existuje. Je to jeden Kristus, který roste, ale nebude dokonalý, dokud celý svět nedospěje k plnosti Boží (srov. Kol 1, 15-20).

Křesťanství by tak bylo teprve na cestě k „růstu Krista“ a mělo by další odpovědnost: stále se učit lépe poznávat a hlásat tajemství „celého Krista“. Toho se dosáhne, až budou všechna náboženství tohoto světa chápána ve vztahu k Logu. Z toho důvodu je dialog pro křesťanství podstatný a nemůžeme se ho zříkat.

Dialog v každodenním životě

4

Dialog mezi náboženstvími se odehrává spíše v rovině lidských setkání a zkušeností než v rovině pojmů, které jsou často mnohoznačné a nedokonalé.

Existenciální sblížení je snáze přijatelné než teoretický dialog, především v případě, když je dialog právě na svém počátku.

Dialog v sociální oblasti

4.1

Existuje společná prostor pro sociální spolupráci v oblastech osvobození a integrálního rozvoje člověka. V dialogu mezi křesťany a věřícími jiných náboženství je zahrnuto společné sdílení chudoby a nejistoty i podpora spravedlnosti a míru.

Rozhodnutí pro chudé se stalo otázkou svědomí pro všechny lidi dobré vůle, pro všechny, kdo věří v Boha, křesťany i nekřesťany.

Při této spolupráci je při rozhodování se pro chudé možné v jednotlivých vyznáních poznat a prohlubovat existující požadavky. Druhý vatikánský koncil nás napomíná, „abychom zapomněli na to, co bylo,“ a „abychom společně chránili a podporovali sociální spravedlnost, mravní hodnoty, mír a svobodu“ (NAe 3, srov. AG 11,12,15,21, GS 40, ES v AAS 56, 1964, 655)

Setkávání k dialogu

4.2

Dialog života zahrnuje také organizovaná setkávání, při nichž křesťané a jiní věřící sdílejí vzájemně své duchovní zkušenosti. Taková obdoba dialogu je už asi 30 let nejčastějším způsobem dialogu mezi hinduisty a křesťany v Indii. Hinduisté a křesťané se setkávají v malých skupinách 10 – 20 osob, aby si společně promluvili na určité téma. Sdílejí si své názory a osobní zkušenosti a ptají se např.:

* * * Jakým způsobem se modlíš ?

* * * Objevil jsi Boha ? Pokud ano, můžeš nám říci, jak se to stalo ?

* * * Prožil jsi v životě utrpení ? Pomohlo ti tvé náboženství v okamžicích utrpení ?

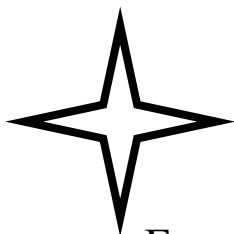
* * * Jak se projevuje tvá láska k bližnímu ?

Taková podoba dialogu není vždy z počátku lehká. Úspěch záleží na zručnosti vedoucího dialogu (moderátora). Zkušenost však ukazuje, že osobní debata má pro vzájemné pochopení mezi příslušníky různých náboženství největší význam.

Nedebatuje se však vždy o určitém tématu. Jsou setkání, při nichž se účastníci společně modlí, hlavně v předvečer velkých náboženských a národních svátků. Při tom se objevuje překvapivé bohatství cizích modlitebních tradic a jejich duchovní hloubka. Společenství srdcí se stává nejhlubším při společné modlitbě, při chvále a při klanění se Bohu. Tehdy objevujeme v druhých bratra, sestru, syna nebo dceru Boha, ať už ho nazýváme jakkoli.

Konečně existují v životě podoby dialogu sice méně rozšířené, kterým se říká „satsangas“ (delší setkání hinduistů a křesťanů) nebo „live-ins“ (společné modlitby a výměna zkušeností, trvající 2 – 3 dny).

Při každé z těchto forem dialogu se křesťan učí od druhých lidí, jak Boha více milovat a celou svou bytostí se mu klanět. Zároveň umožňujeme těm druhým poznávat hodnoty evangelia, jak je prožíváme my (Srov. též UL 16, oddíl 5.).

Františkánský dialog

5

Podpora dialogu je hlavním úkolem tohoto kurzu:

- * uvnitř vlastních řad ;
- * při hledání misionářské spolupráce s celou františkánskou rodinou ve všech jejích větvích;
- * dialogem s celým světem vně františkánské rodiny:
 - se světem sekularizovaným;
 - se světem vědy a techniky;
 - s politikou a hospodářstvím;
 - se světem chudých při jejich hledání osvobození, spravedlnosti a míru;
 - s různými kulturami a tradicemi;
 - s jinými náboženstvími.

Tento všeobecný františkánský dialog probíhá životem a prostřednictvím slova. Podporuje ho modlitba a vzdělání.

Společného jmenovatele je možné nalézt snadno. Proto není třeba vracet se k jednotlivým pramenům františkánského dialogu. Zde máme jen sestavit na způsob Desatera Božích přikázání „**Desatero františkánského dialogu**“. Jde o všeobecné zásady, které se dají použít zvláště pro dialog s ostatními náboženstvími.

Dialog s příslušníky jiných náboženství není pouhé setkávání na lidské úrovni. Je to Boží dar. Proto musí mít kořeny v modlitbě. Než se František vydal k sultánovi, prosil o sílu a důvěru (LM).

Setkání skončilo opravdu udivujícím způsobem, protože sultán žádal Františka: „*Modli se za mne, aby mi Bůh dal poznat, která víra je mu milejší*“ (Jakub z Vitry C,14). Tato prosba musela naplnit Františkovo srdce radostí. Jistě mu to připomnělo jeho vlastní zkušenost s Bohem při jeho prvním obrácení, když rovněž „*prosil Boha, aby ho vedl a zjevil mu svou vůli*“ (1. Cel 6; 3.dr 10; srov. Kř).

Být poddán každému stvoření

5.2

Františkánští lidé se nemají pouze stavět na stejnou úroveň s jinými lidmi, nýbrž jako „*minores*“ mají stát níže než druzí. Při svém setkávání s příslušníky jiných náboženství nesmějí bratři a sestry „*začínat hádky a spory*“, ale mají se „*kvůli Pánovi podříditi každému lidskému zařízení*“ (NŘ 16,6).

Být sám sebou

5.3

Dialog je setkání dvou osob nebo skupin, usilujících o dorozumění. Při setkání není podstatné ani místo, kde se setkávají, ani funkce, kterou zastávají, ani slova, která říkají, ale především to, co kdo je a jak se odevzdává. František žádal bratry, kteří vstupují do dialogu s příslušníky jiných náboženství, aby byli čestní a upřímní „*a vyznali, že jsou křesťané*“ (NŘ 16,6).

Uprostřed mezi nimi

5.4

„*Ti bratři, kteří by chtěli jít mezi saracény a jiné nevěřící*“ (NŘ 16, Ř 12). František používá výraz „*inter saracenos et alios infideles*“, neříká „*ad*“ nebo „*per*“ (= k nebo pro). Bratři a sestry, kteří vstoupí do dialogu s věřícími jiných náboženství, musejí žít mezi nimi, „*být s nimi*“, takže sdílejí jejich životní podmínky.

Chopit se iniciativy

5.5

František nečeká, až sultán přijde k němu. Jde sám na setkání s ním. Chceme-li se s někým setkat, je na nás dát se do pohybu. Pavel VI. nás napomíná takto: „Lidi musíme požádat o rozhovor jako první a nečekat, až nás vyzvou k rozmluvě oni“ (ES v AAS 1964, 642).

Důvěřovat druhým

5.6

Musíme přiznat i druhým, že jsou ve své víře čestní i upřímní a mají hluboké důvody pro své rozhodnutí. Dialog nemůže existovat bez důvěry a úcty k lidem i k jejich náboženskému přesvědčení. Jakub z Vitry poznamenává k misiím bratří mezi Saracény, že „*všichni Saracéni naslouchají Menším bratřím, když svobodně hlásají víru v Krista a evangelní nauku, ale jen potud, pokud nezačnou otevřeně protiřečit Mohamedovi jako podvodníku a věrolomnému. V tu chvíli proti nim povstanou, začnou je bít a ženou je ven ze svých měst*“ (Historia occidentalis, kap.32,15).

Působit životem a slovem

5.7

František rozlišuje dvojí podobu dialogu: Dialog v životě a dialog kázáním (NŘ 16). Tomu prvnímu dá přednost. Na sultána nezapůsobila nevíce Františkova přesvědčivá výmluvnost, ale jeho způsob života. „Je dojat jeho chudobou a odpoutáním od pozemských věcí“.(srov. Kv 24; LM 9; 1. Cel 57)

Pracovat společně

5.8

Podle vzoru evangelia posílal František své bratry po dvou do různých krajin, aby lidem hlásali pokoj (srov. 1. Cel 29). Sám se dává doprovázet k sultánovi bratrem Iluminátem (srov. LM 9). Spolupráce je pro františkánskou misií zcela podstatná.

František se od sultána mnoho naučil, pokud šlo o pokoru a ochotu naslouchat. Zapůsobilo na něj sultánovo přijetí a modlitební horlivost muslimů. Sultán zas obdivoval Františka a laskavě mu naslouchal (LM 3).

Jako nástroj míru

Potom, co František kázal marně křižákům o míru, šel k sultánovi, ne aby ho bojovně napadal, ale jako nástroj pokoje; přitom zakusil, že sultán se s ním setkal v podobném postoji.

Církevní a františkánské prameny

Bible

Jan 1,9; Sk 4,12; Řím 8,18-23; 1 Kor 8,6; Kol 1,15.20; 1 Tim 2,4n.

Církevní dokumenty

AG 3; 11; 12; 15; 21; LG 11; 16; 48; NA 2; 3; GS 40; RM

Františkánské prameny

Kř; NŘ 16; PŘ 12; 1. Cel 6; 29; 57; 82; 3 dr. 10; LM 9; Lm 3; Kv 24; Hist. occ. 32

Mezifrantiškánské dokumenty

OFM - OFM^{Cap} - OFM^{Conv}

OSC (Klarisky)

OSF (TOR)

OFS (SFŘ)

Dodatky

Pozn.: Účastníci kurzu mohou pramenné údaje rozšířit.

1. cvičení:

Otázky:

1. Jsou u nás lidé s jinou náboženskou příslušností ?
2. Kolik těchto náboženství je?
3. Kolik asi mají příslušníků a přívrženců?
4. Jaké formy u nich znáte projevy víry (svátky, obřady atd.)?
5. Udržujete s nimi nějaké přímé styky? Jaké?
6. Víte, s kterými sektami a náboženstvími nedoporučuje styky katolická církev svým věřícím?
7. Jaký je váš názor na jiná náboženství, která znáte u nás a v zahraničí? V čem se liší situace u nás a v zahraničí?

2. cvičení:

Porovnejte „Desatero františkánského dialogu“, které uvádíme v Učebním listu pod body 5.1 – 5.10., s následujícím „Desaterem dialogu“ od L. Swidlera :

.....

1. Prvotním cílem dialogu je učit se, to znamená měnit se a růst ve vnímání a chápání skutečnosti a v důsledku toho jednat.
2. Mezináboženský a meziideologický dialog se musí podnikat jako oboustranný projekt - uvnitř každého náboženského nebo ideologického společenství i mezi samotnými náboženskými a ideologickými společenstvími.
3. Každý účastník musí začít dialog zcela čestně a upřímně. A naopak: Každý účastník musí stejnou čestnost a upřímnost předpokládat u svého protějšku.
4. Při náboženském dialogu bychom neměli srovnávat naše ideály s praxí našich partnerů, ale naše ideály s jejich ideály a naši praxi s jejich praxí.
5. Každý účastník musí své stanovisko sám vysvětlit a jasně vymezit. Naopak ten, kdo si to zvenčí vykládá, musí být schopen sám sebe v tomto výkladu poznat.
6. Každý účastník musí začínat dialog bez nezměnitelných podmínek, týkajících se odlišných názorů.
7. Dialog se může konat jen mezi lidmi stejného postavení; „par cum pari“, jak o tom mluví 2.vatikánský koncil.
8. Dialog může probíhat jen na základě vzájemné důvěry.
9. Účastník dialogu mezi náboženstvími nebo ideologiemi musí mít alespoň minimum sebekritiky a kritiky vlastní náboženské nebo ideologické tradice.
10. Každý účastník se musí konečně pokoušet náboženství nebo ideologii toho druhého zakoušet „zevnitř“.

Otázky:

1. Zjistili jste, v čem se obě desatera shodují a v čem se liší?
2. Existuje něco, co je důležité pro františkány, a není to v tomto desateru zmíněno, přičemž by je to přivedlo dál?

3. cvičení:

Úlohy:

1. Pokuste se buď v rozhovoru nebo písemně předložit ostatním členům vaší skupiny myšlenky kristologie Logu (Viz výše bod 3.4, str. 12).
2. Dejte pak svým partnerům v diskusi text tohoto Učebního listu a optejte se jich, zda v něm poznávají to, co jste jim řekli.

4. cvičení:

Přečtěte si následující texty:

1. ze sekretariátu pro nekřesťany: „Myšlenky a pokyny k dialogu a misii – Postoj církve vůči příslušníkům jiných náboženství“, 1984:

.....

„**Čl.17:** Mezi početnými příklady v dějinách křesťanské misie vynikají normy, které předkládá sv. František v Nepotvrzené řeholi z r.1221 svým bratřím, kteří z vnuknutí Božího ‚budou chtít jít mezi nevěřícíMohou mezi nimi duchovně působit dvojím způsobem. Jeden způsob spočívá v tom, že nebudou začínat hádky nebo spory, ale kvůli Pánovi se podřídí každému lidskému zařízení a vyznají, že jsou křesťané. Druhý způsob je, že - pokud to poznají jako Boží vůli - budou hlásat Boží slovo.‘
Naše století zažilo, jak se především v islámském světě začala uplatňovat a osvědčila se zkušenost Charlese de Foucaulda, který vykonával misii v pokoře a mlčení ve spojení s Bohem, ve společenství s chudými a ve všeobecném bratrství.“

2. Z encykliky Jana Pavla II. „Redemptoris missio“, 1990:

.....

„**Čl. 29:** Tak nás Duch, který ‚vane, kam chce‘ (Jan 3,8), který ‚působil ve světě ještě dříve, než byl Kristus oslaven‘ (Ad gentes, 4), který ‚objímá i naplňuje celý vesmír a zná každý hlas‘ (Moudr. 1,7), vede, abychom rozšířili svůj pohled a tak brali v úvahu jeho působení, které je zde v každé době a na každém místě.
Je to výzva, kterou jsem já sám mnohokrát opakoval (Jan Pavel II., Dominum et vivificantem, čl. 53.) a která mne vedla při setkáních s nejrůznějšími národy.
Vztah církve k jiným náboženstvím je určován dvojí úctou : ‚úctou k člověku, který hledá odpověď na nejhlubší otázky života, a úctou k působení Ducha v člověku.‘
(Promluva k zástupcům nekřesťanských náboženství v Madrasu 5. února 1986: AAS

78/1986, 767). Setkání mezi náboženstvími v Assisi mělo zdůraznit nade všechny pochybnosti mé přesvědčení, že každou opravdovou modlitbu probouzí Duch svatý, který je tajemným způsobem přítomen v srdci každého člověka.“ (Promluva ke kardinálům 22.prosince 1986,11: AAS 79/1987,1989).“

Otázky:

1. Jakou souvislost vidíte mezi dialogem a misíí ?
2. Máme v Novém zákoně texty, které popisují takový postoj dialogu ?
3. Jak si vysvětlujete, že církve dnes - po 800 letech - přijímá tento Františkův postoj vůči jiným náboženstvím za vlastní?

Praktické využití

E

1. použití:

Sejděte se ve skupině sami mezi sebou nebo s věřícími jiných vyznání a ved'te praktický dialog za pomoci těchto otázek z oddílu 4.2. :

Otázky:

1. Jakým způsobem se modlíte ?
2. Objevili jste Boha ? Když ano, můžete nám říci, jak se to stalo ?
3. Trpěli jste v životě? Pomohlo vám v takových chvílích bolesti vaše náboženství?
4. Jak se projevuje vaše láska k bližnímu ?

2. použití:

Čtete následující texty :

1. Dialog s asijskými kulturami a náboženstvími

„Františkánští bratři v dnešní Asii by měli více uvažovat o ‚dobrém‘ a ‚špatném‘ příkladu svých velkých misionářských předchůdců v Asii. Příklad pochopení mezi národy, který dal už roku 1246 Jan z Piano di Carpine (viz UL 8), zůstal bohužel až dodnes téměř neznámý. Omyl, jakého se dopustil Antonio Caballero (tamtéž), moderní františkáni dosud zcela nenapravili. Zřejmě se dosud opožďujeme. Ve své misijní úloze mezi lidmi se ještě stále příliš soustředujeme sami na sebe. Jsme v osidlech svého pocitu nadřazenosti, který je smutným dědictvím minulosti! Je to komplex lidí přesvědčených, že oni jsou jedinými strážci radostné zvěsti, kterou chtějí

obšťastnit pohany, ony ,ubožáky‘, kteří až dosud nic nevědí. Chováme se jako bohatí a vědoucí.

Tento postoj se musí změnit a s ním i misijní metoda, máme-li být konečně schopni vidět, slyšet a objevovat v jiných náboženstvích a kulturách pravdu, která ,tam byla skryta od stvoření světa‘ (Ef 3,9).

Asijské kultury a náboženství jsou velice bohaté. Katolická církev je dosud správně nepoznala, ani nepochopila. Jestliže je třeba něco hájit, pak to jsou právě ty kulturní a náboženské hodnoty, které jsou výrazem Boží přítomnosti mezi dvěma miliardami asijských dětí. Nejde jen o několik liturgických drobností, které se snažíme dostat na západní míru.

Františkánští bratři a sestry by měli být předvojem v tomto typicky františkánském, opravdovém a bratrském dialogu. Zřekněme se už svého obranného postoje, abychom v pokoře a prostotě budovali církev v Asii a pro Asii. Vyžaduje to od nás obnovené obrácení k Bohu a k našim sestřím a bratrům“ (Sr. Grace Chu, FMM, Hong Kong a Ambrose Nguyen Van Si, OFM, Vietnam).

2. Misionářská práce na Srí Lance a rozvoj :

.....

„Domnívám se, že evangelizace je v první řadě totéž, jako pokus žít mezi lidmi hodnoty Božího království, tj. vytvářet sourozenectví. Je třeba vystupovat proti nespravedlnosti. Člověk totiž nemůže žít důstojným životem, pokud neexistuje aspoň minimální zajištění. Když se zasazujeme za spravedlnost, nesmíme se nikdy dát vést nenávisť. Sourozenecké smýšlení musí zůstat i uprostřed boje, a to tak, že jsou používány duchovní a duševní prostředky, které jsou silnější než vnější nátlak. V tomto smyslu jsme se snažili pracovat v kultuře: Lid má vnitřně prohloubit své budhistické hodnoty, které jsou zároveň hodnotami křesťanskými. Je to například soucítění s druhými, úcta k druhým, porozumění atd. Věříme, že jim přiblížíme Krista, když budeme mezi nimi žít tyto hodnoty: oni jako budhisté, my jako křesťané, i když jim nebudeme přímo říkat o Kristu“ (Sr. Marlene Pererová, FMM, Srí Lanka).

Úloha:

Řekněte svůj názor na uvedené příspěvky.

3. použití:

Přečtete si následující příspěvek z Indie:

.....

„I když existují mezi světovými náboženstvími různé rozdíly, přece mají určité podstatné a základní prvky společné. Nejvýznamnější je přitom mezi jinými rozměr, který všechna stejnou mírou zdůrazňují, totiž život přesahující hmotný a fyzický život. Na tom trvat znamená dosáhnout plnosti života. Je to rozměr ,posvátna‘, ať už si pod tím představují cokoli. Je to pro ně drahocenná perla“ (Anil Sequeira, OFM Cap, Indie).

Otázka a úkol:

1. Jaké znáte představy o životě po smrti, které jsou vlastní velkým světovým náboženstvím?
2. Snažte se nalézt další prvky, společné všem světovým náboženstvím.

4. použití:

Světové shromáždění za spravedlnost, mír a zachování stvoření v Soulu 1990 učinilo jako třetí konkretizaci smlouvy mezi Bohem a lidmi následující slib:

.....

Chceme: „prohlubovat své biblické chápání stvoření; nově oživit staré tradice (např. patristickou nauku o stvoření) a rozvíjet nové teologické snahy o chápání stvoření; přitom být ochotni učit se ze zkušeností starých národů a lidí jiných náboženství a světových názorů, i z tradičních znalostí žen; dát v našich církevních společenstvích prostor spiritualitě, která uznává svátostný ráz stvoření a zpochybňuje konzumní postoj“ (Závěrečný dokument a další texty ze Světového shromáždění v Soulu, Korejská republika, 5. - 12. března 1998; vyd. Ekumenická rada církví, Route de Ferney 150, CH 1211 Ženeva).

Otázka a úkol:

1. Pozorujete v myšlení a jednání svého společenství, své církve, důsledky těchto závazků se Soulu?
2. Zformulujte nově tyto závazky v návaznosti na změny ve světě, v naší zemi a v návaznosti na potřeby, které se objevily od doby shromáždění v Soulu.

5. použití:

„Na cestě k zdravějšímu světu – náboženství za mír.“ To bylo tématem VI. plenárního shromáždění světové konference náboženství za mír (WCRP) v listopadu 1994 v Římě, Riva del Garda.

Přečtěte si následující úryvky z tzv. Vyhlášení z Riva, které konference vydala:

.....

My, kteří jsme se sešli z různých náboženství, vázáni rozdílnými tradicemi a poznačení různými kulturami, setkáváme se přesto ve společném závazku hledat mír, zasazovat se za spravedlnost a ochraňovat své životní prostředí i budoucnost, kterou představují naše děti. Je rovněž naší povinností rozvíjet vizi společného vyzdravení.

V této přechodné době, kdy svět směřuje od studené války k dosud nejasnému novému uspořádání, jen doháníme události a vývoj technologií. Tam, kde ztroskotaly ideologie a vztahy ztratily svou jednoznačnost, množí se znamení nalomení. Setkávání velice odlišných národů, jazyků, náboženství, kultur a ekonomických systémů dává impulsy k novému světovému společenství.

Miliardy lidí však stále tíží chudoba, nespravedlnost, nemožný přístup ke zdrojům, útisk, diskriminace a násilí. Zde se může projevit ozdravení. Když se po dlouhém boji promění nespravedlnost ve spravedlnost, útlak ve svobodu, diskriminace v rovnost a násilí v mír

....

V této přechodné době, kdy svět směřuje od studené války k dosud neurčitému novému uspořádání, doháníme jen události a vývoj technologií. Tam, kde ztroskotaly ideologie a vztahy ztratily svou jednoznačnost, množí se znamení nalomení. setkávání velice odlišných národů, jazyků, náboženství, kultur a ekonomických systémů dává impulsy k novému světovému společenství. Miliardy lidí však stále tíží chudoba, nespravedlnost, nemožný přístup ke zdrojům, útisk, diskriminace a násilí. Zde se může ukázat ozdravení. Když se po dlouhém boji promění nespravedlnost ve spravedlnost, útlak ve svobodu, diskriminace v rovnost a násilí v mír ...

Podobu začíná dostávat vize světového společenství práva a odpovědnosti. Stále víc jsou uznávána lidská práva nejzranitelnějších příslušníků naší společnosti - žen, dětí a menšin. Diskriminace však přesto pokračuje, dokonce i v našich náboženských společenstvích. Posvátnost země a naše jednota s ní se na mnoha místech hluboce pociťují a připomínají nám naši odpovědnost jednat jako správcové (stewards) tohoto křehkého ekosystému, který nás živí a zachovává. A přece se životní prostředí ničí v míře, jaká dosud nikdy nebyla ...

... V pohybu od oddělování a rozlámání směrem ke společenství je obsažen proces uzdravování. Náboženské skupiny nacházejí inspiraci a motivaci pro takové etické a sociální plány ve svých vlastních náboženských tradicích. Přitom se musí setkat s nebezpečím, že se stanou nástrojem ekonomických, sociálních nebo politických programů a tak ztratí duchovně prorockou hybnou sílu. ...

... Samotná náboženství se musí uzdravit z každého úzkoprsého fanatismu a výlučných nároků, a to právě v širokém komplexu celku, který překračuje omezenou zkušenost určité skupiny. Takové uzdravení uvolňuje prorockou a duchovní dynamiku každého náboženství, aby společnost proměnilo.“

Otázky:

1. Které impulsy poskytuje vaše náboženství a kultura pro řešení celosvětových problémů lidstva?
2. Jak mohou jiná náboženství přispět tomuto uzdravujícímu procesu ?
3. Jaké vidíte ve svém okolí (kraji, zemi) konkrétní možnosti spolupráce s příslušníky jiných náboženství na tomto procesu uzdravování,

Literatura

F

Bea, A.,

v: Acta sinodalia Sacrosancti Concilii Oecumenici Vaticani II., sv. III/8, 605 nn.

Barth, K.,

- Das christliche Verständniss der Offenbarung, (Mnichov 1948).
- Kurze Erklärung des Römerbriefes (München 1967).

Bühlmann, W.,

- Wenn Gott zu allen Menschen geht (Freiburg 1981).
- Welt-Kirche. Neue Dimensionen - Modell für das Jahr 2001 (Graz 1984).
- Die Wende zu Gottes Weite. Weltreligionen fordern uns heraus (Mainz 1991).

Camps, A.,

- Franziskanischer Dialog mit anderen Religionen: L.Boff/ W.Bühlmann, Baue meine Kircha auf (Düsseldorf 1983), 88 -106.
- Geen doodlopende weg. Lokale kerken in dialoog met hun omgeving (Baarn 1978).
- Neuer Dialog mit dem Hinduismus in Indien: Concilium 19 (1983), 63-69.

Clarke, P. B., (vyd.),

Atlas der Weltreligionen (Gütersloh 1993).

Dahamony, M., (vyd.),

Evangelisation, dialogue and development. Selected papers of the International Theological Conference, Nagpur, India 1971: Documenta Missionalia 5; Gregoriana (Rom 1972).

De Lubac, H.,

Paradoxe et mystère de l'Eglise (Paris 1967).

Dumoulin, H.,

Begegnung mit dem Buddhismus. Eine Einführung (Freiburg 1985).

Dupuis, I.,

The Cosmic Christ in the Early Fathers: Indian Journal of Theology (1966) 106-120.

E'Lizondo, V.,

Voraussetzungen und Kriterien für einen authentischen interkulturellen theologischen Dialog: Concilium 20 (1984) 18-25.

A.Falaturi, A./Strolz, W./Talmon, S. (vyd.),
Zukunftshoffnung und Heiselwartung in den monotheischen Religionen (Freiburg 1985).

Farquhar, J. N.,
The crown of Hinduism (Oxford 1913).

Johanns, P.,
několik článků v časopise „The light of the East“ (Calcutta, od r. 1922)

Kraemer, H.,

- The Christian message in a non-christian world (London 1947).
- Religion and the Christian faith (London 1956).

Küng, H./Ess, J. van/Stietencron, H. von/Bechert, H.,
Christentum und Weltreligionen. Hinführung zum Dialog mit Islam, Hinduismus und Buddhismus (München 1984) 406 nn.

Kunnumpuram, K.,
Ways of salvation. The salvific meaning of nonchristian religions according to the teachings of Vatican II (Poona 1971).

Missionszentrale der Franziskaner (vyd.),
z řady Berichte - Dokumente - Kommentare:

- Heft 20: Mit andere Augen sehen (Bonn 1983).
- Heft 21: Das Leben teilen (Bonn 1984).

Moling, A.,
Christen und Buddhisten im Dialog. Erfahrungen und Überlegungen aus Thailand: Die katholischen Missionen 104 (1985) 117-121.

Nayak, A./Abrard, A. M.,
Le dialogue entre hindous et chrétiens en Inde: Pro mundi vita (1982) 88.

Neuner, J., (vyd.),
Christian revelation and the non christian religions (London 1967).

Nogler, O.,
Christlicher Glaube und Christentum - ihr Verhältnis zu einer inidgenen Religion: Riße, G./Sonnemans, B./Theß, B. (vyd.), Wege der Theologie: an der Schwelle zum dritten Jahrtausend. Festschrift für Hans Waldenfels (Paderborn 1996).

Panikkar, R.,
The unknown Christ of Hinduism (London 1965).

Pannenberg, W.,
Grundzüge der Christologie (Gütersloh 1964).
Theologie und Reich Gottes (Gütersloh 1971).

Papež Pavel VI.,

„Ecclesiam Suam“, encyklika: AAS 56 (1964) 655.

Papežská rada pro interreligiózní dialog,

Kongregace pro evangelizaci národů: Dialog a hlásání. Úvahy a orientace k interreligióznímu dialogu a k hlásání Kristova evangelia. Německé vydání: Sekretariát německé biskupské konference (Bonn 1991).

Papežský sekretariát pro ne-křesťany (vyd.),

Postoj církve k příslušníkům jiných náboženství. Myšlenky a pokyny k dialogu a misii č. 17 (Řím 1984).

Puthiadam, J./Kämpchen, M.,

Geist der Wahrheit. Christliche Exerzitien im Dialog mit dem Hinduismus. Ein Lese- und Übungsbuch (Kevelaer 1980).

Rahner, K.,

Das Christentum und die nichtchristlichen Religionen; Schriften zur Theologie, sv.5 (Zürich 1968) 136-158.

Saldanha, C.,

Divine pedagogy. A patristic view of non-christian religions, LAS (Roma 1984).

Schlette, R.,

Die Religionen als Thema der Theologie (Freiburg 1963) 92 nn.

Strolz, W.,

- Christliche Begegnung mit Judentum und Islam: Heilswege der Religionen, sv. 1 (Freiburg 1985).
- Christliche Begegnung mit Hinduismus und Buddhismus: Heilswege der Religionen , sv.2 (Freiburg 1986).

Strolz, W./Ueda, S. (vyd.),

Offenbarung und Heilserfahrung im Christentum, Hinduismus und Buddhismus (Freiburg 1984).

W.Strolz, W./Waldenfels, H. (vyd.),

Christliche Grundlage des Dialogs mit den Weltreligionen (Freiburg 1984).

Swidler, L.,

Der Dialog-Dekalog. Grundregeln für den interreligiösen und interideologischen Dialog: Stimmen der Zeit 109 (1984) 715-718.

Waldenfels, H.,

- Absolutes Nichts. Zur Grundlage des Dialogs zwischen Buddhismus und Christentum (Freiburg 1980).
- Der Dialog zwischen Buddhismus und Christentum, Herausforderung für die europäischen Christen: Geist und Leben 53 (1980) 184-201.

- Lexikon der Religionen (Freiburg 1987).

K zamyšlení

Mít oči pro druhé:

.....

*Tys stvořil kontinenty,
učinil's lidi
lišící se jazykem a kulturou,
Tys dal růst rýži
od nepaměti lidí.*

*Ty jsi ten,
který se jeví ve tváři náboženství.
Ale jsi, Pane, i ten,
který nám přináší víru
i pochybnost.*

*Pane ukonči nešťastné spory
mezi kontinenty
i rasami.
Daruj všem lidem
svou víru.
Daruj mír Asii a světu.
Daruj mír a soulad pobřežím,
stepím i džunglím
mé vlasti.*

*Pane,
dej nám oči pro druhé,
dej světu pokoj a víru
v budoucnost svého lidu.*

(Z Indonesie)

